

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA U PREDŠKOLSKOM VASPITANJU

Pojam metodologije

Karakteristike pedagoškog saznanja

Vrste pedagoškog istraživanja

Etape pedagoškog istraživanja

Izbor problema istraživanja

Projekat naučnog istraživanja

DISTINKCIJA

❖ Methodologie (fran.) – metodika, specijalna didaktika (odnosi se na pojedini nastavni predmet)

❖ Methodes de recherches – metodologija, istraživačke metode

Pedagoško saznanje – shvatanje i objašnjavanje veza i odnosa među pojavama, tj. otkrivanje zakonitosti u vaspitanju sa svrhom menjanja i unapređivanja prakse.

POJAM METODOLOGIJE

Metodologija (grč.), složenica

- ❖ methodos – um, postupak, razrada
- ❖ logos – reč, razmatranje
- ❖ **METODOLOGIJA PEDAGOGIJE** – deo pedagogije koji se bavi proučavanjem puteva i načina dolaženja do naučnih saznanja u oblasti vaspitanja

NAUČNO – ISTRAŽIVAČKI RAD

- ❖ podrazumeva primenu odgovarajućih metoda, postupaka, tehnika, instrumenata i sl.
- ❖ uvođenje egzaktnih postupaka : prirodne nauke nasuprot pedagogiji i psihologiji umesto subjektivnih impresija – egzaktno utvrđivanje činjenica
- ❖ Eksperimentalna pedagogija – pravac koji se temelji na egzaktnom proučavanju pedagoških fenomena (Klapared, Laj, Mojman, Radosavljević

)

DOLAŽENJE DO NAUČNE ISTINE

- ❖ i nepovoljna istina je na liniji progresa (jednako je , s naučnog stanovišta, vredno prihvatiti, ali i odbaciti istraživačku hipotezu)
- ❖ proučava se pedagoška stvarnost – dolazi se do naučnih generalizacija ; teorija se primenjuje u praksi (unapređivanje vaspitne delatnosti)
- ❖ pozitivistički pristup – preterivanje u korišćenju i izvođenju zaključaka na osnovu primenjenih kvantitativnih postupaka.

KARAKTERISTIKE PEDAGOŠKOG SAZNANJA

- U proučavanju pedagoške problematike koristi se najčešće induktivno – deduktivni put.
- Trijada : od živog posmatranja vaspitnog procesa, ka apstraktnom mišljenju pa opet vraćanje ka praksi

1. OBJEKTIVNOST

SUŠTINA :POLAZI SE OD ČINJENICA DA BI SE
DOŠLO DO ZAKONITOSTI

2. ASIMPTOTIČNOST (nedovršenost)

Nema potpunog, apsolutnog saznanja – ono je u stalnom kretanju i razvoju. Naučna saznanja se, stoga, ne izražavaju apodiktički, već na određenom stepenu verovatnoće (rizika, pouzdanosti).

Insistiranje na potpunoj sigurnosti naučnih zaključaka je nerealno – to je metafizički i dogmatski stav.

3. SINTEZA INDUKCIJE I DEDUKCIJE

INDUKCIJA – od pojedinačnog ka opštem (proučava se veliki broj istovrsnih pojava na raznim mestima da bi se izvršila generalizacija)

- ❖ nepotpuna –na osnovu poznatih činjenica zaključuje se o nepoznatom (istraživanje se sprovodi na uzorku – delu neke celine)
- ❖ potpuna – istraživanjem se obuhvataju svi učenici (osnovni skup, populacija)

Induktivni put prevladava u
empirijskim istraživanjima (polazi se od
vaspitno – obrazovne stvarnosti).

Indukcija ima smisla tek u sintezi sa dedukcijom.

Dedukcija – od opšteg ka posebnom,
pojedinačnom.

4. SINTEZA KVALITATIVNOG I KVANTITATIVNOG IZRAZA

Svaka pojava ima kvantitativni i kvalitativni aspekt.

Deskripcija pedagoške pojave :

- ❖ kvalitativna ili verbalna
- ❖ kvantitativna ili numerička

Efikasnost obrazovnih postupaka – primena
kvantitativnog izraza

5. PEDAGOŠKA PRAKSA KAO KRITERIJUM
ISTINITOSTI (između ped. istraživanja i ped.
prakse postoji uska povezanost)

VRSTE PEDAGOŠKOG ISTRAŽIVANJA

1. Dihotomija s obzirom na značaj :

- ❖ fundamentalna
- ❖ operativna

Fundamentalna ili bazična istraživanja su ona kojima se pronalaze osnovne zakonitosti o pojavama.

Operativna ili primenjena istraživanja su ona kojima se pronalaze putevi usavršavanja postupaka radi menjanja pojava.

Svrha i jednih i drugih istraživanja je unapređivanje vaspitno – obrazovne prakse.

Primer : *Ispitivanje efikasnosti nekog nastavnog postupka*

- psihička razvijenost učenika obuhvaćenih uzorkom istraživanja (genetička psihologija)
- zakonitosti učenja i usvajanja gradiva (pedagoška psihologija)

Operativni aspekt : efikasnost nastavnog postupka nezavisno o saznanjima genetske i pedagoške psihologije (metodičko istraživanje)

Fundamentalna istraživanja u pedagogiji su , u većini, povezana s drugim graničnim naučnim oblastima (biologijom, psihologijom, sociologijom i sl.) – interdisciplinarni ili multidisciplinarni pristup.

Operativna istraživanja u pedagogiji su više orijentisana na specifične pedagoške discipline (porodičnu pedagogiju, školsku pedagogiju, didaktiku, metodike pojedinih predmeta i sl.)- monodisciplinarni pristup.

2. Dihotomija s obzirom na trajanje proučavanja odabranog fenomena :

- ❖ transverzalni pristup
- ❖ longitudinalni pristup

Transverzalno istraživanje je ono kada se neka pojava i njeni razni aspekti proučavaju u isto vreme, ali na više mesta i u različitim uslovima.

Longitudinalno istraživanje je ono kada se neka pojava kontinuirano prati u vremenu, u periodu od više godina.

Primer :

Transverzalni pristup :

- *bogatstvo rečnika učenika 4. razreda osnovne škole (u odnosu na uslove socio – kulturne sredine , obrazovni status roditelja)*

Longitudinalni pristup :

- *biografsko proučavanje deteta od rođenja pa do polaska u školu (vođenje dnevnika)*

Deskripcija neke pojave više tendira prema transverzalnom pristupu, a proučavanje uzročno – posledične povezanosti više prema longitudinalnom pristupu.

3. Trihotomija s obzirom na vremensku usmerenost istraživanja : prošlost, sadašnjost, budućnost.

Najviše istraživanja usmereno je na sadašnjost.

Istorijsko – pedagoška istraživanja se temelje na proučavanju školske i druge dokumentacije. Organizacija materijala je hronološka (vremenski sled) ili po problemima.

Futurološka istraživanja – prognoza o ekspanziji školstva , nužan je veliki kvantum činjenica (matematička ekstrapolacija).

Bura ili oluja ideja, tzv. *brain storming*.

ETAPE PEDAGOŠKOG ISTRAŽIVANJA

1. Izbor problema istraživanja
2. Izrada projekta istraživanja i stvaranje uslova za njegovo sprovođenje
3. Prikupljanje podataka o pojavi koja se istražuje (pomoću adekvatnih metoda, postupaka i instrumenata)
4. Statistička obrada prikupljenih podataka
5. Analiza i interpretacija dobijenih rezultata istraživanja

6. Objavljivanje izveštaja o istraživanju

7. Primena nalaza istraživanja u praksi

IZBOR PROBLEMA ZA ISTRAŽIVANJE

Faktori koji utiču na izbor:

- ❖ potrebe prakse – najvažniji faktor; ustanovljava se praćenjem pedagoške literature i periodike, ispitivanjem mišljenja reprezentativnog uzorka prosvetnih radnika u školama i prosvetnih inspektora

- ❖ Interes pedagoške nauke – stavovi zaposlenih na nastavničkim fakultetima i u istraživačkim institucijama
- ❖ Lični afinitet istraživača – entuzijazam, povezan sa afinitetom (literarno stvaralaštvo učenika) ili frustracijama (usvajanje matematičkih pravila)
- ❖ Kadrovske mogućnosti – potreban broj istraživača i saradnika
- ❖ Metodološke mogućnosti – odabir varijable (promenljive) koja je pristupačna, merljiva

❖ Materijalne mogućnosti – ekstenzitet i intenzitet istraživanja , obično uslovljen raspoloživim sredstvima

Ako mnogi prihvate neki stav, to još nije dokaz da je on ispravan. Nužno ga je verifikovati.

Primer :

- Većina učitelja smatra da se princip individualizacije ostvaruje u nastavi. Potrebno je to utvrditi naučnim istraživanjem, uz primenu sistematskog posmatranja i protokolisanja nastavnih časova.

PROJEKAT NAUČNOG ISTRAŽIVANJA

1. VAŽNOST PROJEKTA

- ❖ omogućava organizaciju i pregled sopstvenih misli
- ❖ omogućava da se uoče slabosti u mislima kao i teškoće koje se mogu javiti
- ❖ daje pregled šta sve treba da se učini i šta prethodi samom istraživanju
- ❖ dokumentat je koji je javan i trpi kritiku drugih

2. SADRŽAJ PROJEKTA

- ❖ tačno definiše naučni problem
- ❖ ukazuje na širu istraživačku problematiku
- ❖ ukazuje na važnost istraživanja
- ❖ izdvaja se uži, parcijalni problem
- ❖ postavlja se hipoteza, tj. polazna pretpostavka o mogućem rešenju odabranog problema i mora biti jasno formulisana
- ❖ opšti opis metoda istraživanja
- ❖ detaljan opis postupaka, tehnika i instrumenata

- ❖ eksperimentalno istraživanje – opis faktora i tehnike njihovog unošenja
- ❖ preliminarna primena istraživačke aparature (sondažno ispitivanje)
- ❖ podaci o opravdanosti eventualnih generalizacija – reč je o istraživanjima koja se ostvaruju metodom uzoraka : osnovni skup, veličina i način izbora uzorka
- ❖ kvantitativna obrada prikupljenih podataka – statistički postupci
- ❖ sastav istraživačke ekipe i podela dužnosti
- ❖ kalendar poslova – provera realističnosti projektanta

- ❖ predračun troškova istraživanja
- ❖ nabavka opreme
- ❖ izdaci za terenska istraživanja
- ❖ načini objavljivanja rezultata istraživanja (zbornici, monografske publikacije, studije, članci u časopisima i sl.)
- ❖ popularizacija nalaza istraživanja i mogućnost njihove primene u praksi (stručni i naučni skupovi, okrugli stolovi, savetovanja, seminari)